

Π Υ Ρ Ε Ο Ε ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ιωάννην Νικολαΐδην
*Οπλαρχ. Πουτέτης 23
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΑΦΕΙΑ: Βερανζέρου 4. Τηλ. 3639.095-3629.769

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1979

ΕΤΟΣ Ζ'. ΠΕΡ. Β'. ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 41 (77). ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΧ. 10 ■ ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ■ Διευθυντής Συντάξεως ΣΠΥΡ. ΔΑΠΕΡΓΟΛΑΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Δεν είναι καθόλου πρωτότυπο αυτό που συμβαίνει στους αγώνες για το μεγάλο θέμα μας Βορειοηπειρωτικό, γιατί το ίδιο πρόβλημα έχει παρουσιασθεί σε όλους τους απελευθερωτικούς αγώνες και κινήματα, όπου και αν έγιναν. Ο κάθε ενδιαφερόμενος για το ζήτημα, από την σκοπιά του και πολλές φορές από τα συμφέροντά του, εκρίνε ή κρίνει τις ενέργειες των άλλων, είτε είναι πιο υπεύθυνοι απ' αυτόν, είτε όχι. Είναι πολύ φυσικό μάλιστα, όταν ο αγώνας αυτός δεν ημειώνει πρόοδο ή εάν πολεμάται «έκ των ένδον» να γίνεται πιο τρωτός στις κρίσεις και τις περισσότερες φορές στις επικρίσεις, όλων και ιδιαίτερα εκείνων που έχουν και μια θέση στην όλη προσπάθεια. Έτσι διατυπώνοντας τις απόψεις τους, αφού μπορούν, δημιουργούν σύγχυση, αν όχι τίτλο άλλο. Γιατί οφείλουν και οφείλουν σε κάθε περίπτωση να συνεργάζονται με τους φορείς που θέλουν να κρίνουν, πριν προβούν σε δημοσιεύσεις, οι οποίες θα πρέπει να γνωρίζουν, ότι δεν ημειώνουν. Γιατί εάν ένα δημοσίευμα κριτικής, μιλάει για ενέργειες, γίνεται για να διορθώσει την κατάσταση αυτή ενέργεια, τουτό δεν επιτυγχάνεται διότι η κριτική έγινε. Το να την κρίνουμε εκ των υστέρων με βάση και κάτω από την προσωπική μας αντίληψη και μόνον, τότε δεν υπάρχει καμιά προσφορά στον αγώνα, αλλά παρουσιάζεται μόνο το «έγώ» μας.

Βέβαια, είναι και μια άλλη έκδοχή για τον κρίνοντα. Μη έχοντας τί άλλο να προσφέρει στην προσπάθεια, θετικότερο εκείνου που οι άλλοι, οι περισσότεροι, με την συλλογική σκέψη και απόφαση, κρίνουν, ή γιατί αλλοι του υποδεικνύουν την αντίθετη άποψη, προέρχεται σε δημοσιεύσεις υποδείξεων προς την ανώτερη και υπευθυνότερη ηγεσία, ως δάσκαλος προς μαθητές του.

Έτσι παρουσιάζονται διασπαστικές τάσεις, ανάλογα με το ποιός μπορεί να το κάνει και προς ποια κατεύθυνση ενεργεί. Ο κάθε ένας στο θα Βορειοηπειρωτικό ζήτημα, γίνεται ο «μεσίτης» του. Αποδοξεί να είναι ο καθοδηγητής, ο πρώτος, ο άλλος. Πώς μπορεί κάτω από τέτοιες συνθήκες και με τέτοιες αντιδράσεις όλων, να προχωρήσει ο αγώνας; Και πώς μόνο οι «διάφοροι» κρίνουν συνεχώς τις ενέργειες της ηγεσίας και η ηγεσία δεν κρίνει, γιατί είναι υπεύθυνη, αυτούς τους «διαφόρους»; Και δεν το κάνει γιατί η υπευθυνότητάς της ενδιαφέρει για την συνοχή των δυνάμεων, όλων των δυνάμεων, ακόμη και αν εκμεταλλεύονται ιδιωτικά την μεγάλη προσπάθεια. Αλλά δεν επιτρέπει, διότι δεν συμφέρει την κοινή προσπάθεια, να κρίνονται οι ενέργειες της από κανένα, έφ' όσον εκείνοι δεν έχουν να προτείνουν κάτι καλύτερο.

Περισσότερο συγκεκριμένα. Κρίθηκε σαν άστοχη μια ενέργεια της ΚΕΒΑ που άπευθύνθηκε στους Αμερικανούς βουλευτές και γερουσιαστές, καταγγέλλοντας την στάση που τήρησε η Αμερική στο ζήτημά μας. Τί πιο έντιμο; Το ότι τα έγγραφα αυτά χαρακτηρίστηκαν από τους κριτές των ενεργειών της ΚΕΒΑ σαν απόψεις κατωτέρων δήθεν οργάνων της Αμερικανικής κυβέρνησης και ως εκ τούτου άνευ σημασίας, ά-

φού άργότερα ανώτεροι Αμερικανοί αρμόδιοι ήσαν υπέρ της ένωσης της Βορ. Ήπειρου με την Ελλάδα κλπ., δεν μπορεί να επηρεάσουν τις αποφάσεις των ενεργούντων υπεύθυνων για την διαμαρτυρία αυτή γιατί α) Ο εκφέρων την κρίση αυτήν δεν γνωρίζει και δεν μπορεί να γνωρίζει για πολλούς λόγους την δομή και διεργασία της λήψης αποφάσεων από μια κυβέρνηση, ή οποία μάλιστα έπαιξε και παίζει τον ρόλο του ρυθμιστού της ανθρωπότητας. β) Γιατί η συγκεκριμένη ενέργεια των κατωτέρων έστω, οργάνων, που εξέδωσαν αυτές τις αποφάσεις, που η ΚΕΒΑ καταγγέλλει, ΕΓΙΝΑΝ ΣΕ ΜΙΑ ΚΡΙΣΙΜΗ ΣΤΙΓΜΗ του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος. Και εάν οι αποφάσεις τους ήταν διαφορετικές και υπέρ των ελληνικών απόψεων, τότε το θέμα θα είχε λυθεί. Το ότι άργότερα μεταμελήθηκαν για την στάση τους εκείνη και έγιναν υπέρμαχοι της ένωσης της Βορ. Ήπειρου με την Ελλάδα, οι προσπάθειές τους δε αυτές παρουσιάστηκαν από υπουργούς τους κλπ., δεν αλλάζουν την κατάσταση. Το ζήτημα είχε ήδη κριθεί. Γιατί έδωσαν τον χρόνο στους άλλους «σωτήρες» της ανθρωπότητας, και τους ίδιους τους Αλβανούς, να ανδρωθούν και φυσικά να παίξουν άνετα το παιχνίδι τους σε βάρος του Βορειοηπειρωτικού λαού πάντοτε. Να γιατί οι κριτές, θα πρέπει πρώτα να σκέπτονται σε βάθος, ή να ρωτούν, πριν αρχίσουν την ζημιολογία κριτική τους. Αγώνα κάνουμε και όποιος ενδιαφέρεται για τον αγώνα αυτόν, τίμια, ειλικρινά και χωρίς ιδιοτέλεια, να συντονίσει τις ενέργειές του και τις σκέψεις του στην κοινή προσπάθεια, μακριά από κάθε πράξη που μπορεί να θλάψει.

Δεν καλλιεργεί η υπεύθυνη ηγεσία του αγώνος κανένα πνεύμα έναντίον ούδενός. Αποδίδει τις ευθύνες εκεί όπου υπάρχουν, αδιαφορώντας αν αυτό άρέσει ή όχι σε άτομα, ή συλλογικότερα όργανα. Και αποδίδοντας ευθύνη, ζητεί την διόρθωση των πράξεων εκείνων ή αυτών που γίνονται, γιατί αλλιώς δεν έχει έρεισμα να το πράξει. Δεν μπορεί να ζητήσει διόρθωση της καταστάσεως από την... Κένυα! Ποιά ανάμιξη είχε ή χώρα αυτή, ή άλλη παρόμοια, στο ζήτημά μας; "Ας σοβαρευτούμε. Εάν θέλουμε πρόοδο στις προσπάθειές μας, ας συνενώσουμε τις προσπάθειές μας. Όλοι. "Ας παραμερίσουμε τον «μεσιανισμό» μας και τις προσωπικές φιλοδοξίες και ιδιοτέλειες. Ο αγώνας είναι ιερός. Και επιτυγχάνεται με την συλλογική προσπάθεια και συναντίληψη. Οι κρίσεις και τα σχόλια, εάν θέλουμε το καλό του αγώνα, πρέπει να γίνονται με τον σωστό τρόπο. Όχι όπως ο καθένας επιθυμεί. Γιατί αυτό ζημιώνει.

Συ που έχεις το θείο προνόμιο της
ελευθερίας, μή ξεχνάς πώς χιλιά-
δες Βορειοηπειρώται α-
δελφοί ζούν υπό σκληράν δουλείαν.

ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ

ΜΑΣ ΣΥΜΦΕΡΟΥΝ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΜΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ;

Επί δικτατορίας Παπαδοπούλου άρχισαν οι συνηγορίες μεταξύ κυβερνήσεων Ελλάδας και Αλβανίας για διακρατικές σχέσεις. Κανείς δεν ρωτήθηκε για την απόφαση αυτή, ούτε και έγινε γνωστό τίνων παραγγελία εκτελέσαμε και έμελλε και οι Αλβανοί. Μέχρι τότε οι οργανώσεις μας είχαν και την κρατική συμπαράσταση, κατά ένα ικανοποιητικό ποσοστό, στις αγωνιστικές τους προσπάθειες. Και οι αγώνες εκείνοι είχαν περισσότερες πιθανότητες να φέρουν αποτελέσματα, εάν δεν είχαν σαν αποτέλεσμα τις διακρατικές σχέσεις Ελλάδας - Αλβανίας.

Αλλά, κανείς δεν είχε φανταστεί ότι οι Αλβανοί θα εκμεταλλεύονταν τόσο πολύ σε βάρος του βορειοηπειρωτικού στοιχείου τις σχέσεις αυτές.

Γιατί αυτό που συμβαίνει τώρα είναι χειρότερο. Η κυβέρνηση ακολουθεί ένα δρόμο αμφιβόλου επιτυχίας, χωρίς να έχει, απ' όσο αντιλαμβανόμαστε, συγκεκριμένο στόχο. Για να διατηρήσει αυτό το δρόμο ανοιχτό, υποχωρεί στις απαιτήσεις των Αλβανών, που ουσιαστικά κρατούν την «μπαγκέτα» του μαέστρου και διευθύνουν το παράλογο τραγούδι.

Παράλληλα, η κυβέρνηση φέρεται εχθρικά στις έδω οργανώσεις, για να μη δώσει άφορη στους... Αλβανούς! Έτσι φτάσαμε να διαρωτώμεθα: Μας συμφέρουν αυτές οι σχέσεις με την Αλβανία; Είναι πολύ αμφιβόλο. Γιατί οι επαφές αυτές διευκόλυναν μόνο τους Αλβανούς, με το εμπόριο που γίνεται. Με το πρόσχημα ότι θα σταματήσουν και τις επισκέψεις υπεργήρων Βορειοηπειρωτών στην μητέρα Ελλάδα, έχουν εντείνει τα αστυνομικά μέτρα έναντίον των Βορειοηπειρωτών των διαβιούντων εκεί, αλλά συγχρόνως μας έχουν αποκόψει από τις φυσικές εσωτερικές δυνάμεις της χώρας μας, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται για τους Αλβανούς όλο και καλύτερες συνθήκες αντιμετώπισης του αγώνος μας για τα άδελφά μας.

Εμείς καθόλου δεν αμφιβάλλουμε για το παγγινδι σε βάρος μας των Αλβανών. Γιατί η ελληνική κυβέρνηση ποιά στόχο έχει; Την Ένωση; Όχι, γιατί τότε θα είχαν σταματήσει κάθε συνεργασία. Κάποια ελληνική διαβεβαίωση θα υπάρχει που τους έχει καθησυχάσει. Επομένως ποιός είναι ο στόχος; Η διατήρηση της ελληνικότητας και της ορθόδοξου πίστης στους Βορειοηπειρώτες; Αυτό πώς και πότε θα επιτευχθούν; Με το κλείσιμο των εκκλησιών, τον διωγμό του κλήρου ή με την διατήρηση όλγων, ελαχίστων, σχολείων, με δύο - τρεις τάξεις του δημοτικού;

Ήδη πέρασαν 7 χρόνια από τότε που άρχισαν οι σχέσεις μας. Τα παιδιά των 7 χρόνων στη Βόρεια Ήπειρο έγιναν γεννιόταροι 14 ετών. Πότε θ' αρχίσει για αυτούς ή διατήρηση του έθνικισμού τους; Πότε θα μείνουν Έλληνες; Στα επόμενα 10 χρόνια, που θα συνεχίσουμε αυτής της μαρφής τις διακρατικές σχέσεις; Είναι δυνατό να τα βλέπουμε όλα αυτά και να θέλει η κυβέρνηση να συμφωνήσουμε μαζί της; Προέπει να μας θεοβάλει υπεύθυνα και να μας ενημερώσει. Ποιά σκοπό επιδιώκει με τον δρόμο αυτό; "Η, μήπως, την βολεύει ο δρόμος που άνοιξε ο Παπαδοπούλος, που του υπαγόρευαν οι πάτρωνές του, και έχει την συνείδησή της ήσυχη, ότι εκπληρώνει το χρέος της προς τις 300.000 και πλέον ελληνισμό που υποδυναστού από την αλβανική διακυβέρνηση; Και έσως να ευχαριστεί τον θεό που της άνοιξαν αυτό τον δρόμο τότε, γιατί αλλιώς θα έπρεπε και να κάνει και για το κομμάτι αυτό του ελληνισμού και δεν θα είχε ούτε την διάθεση, ούτε την ικανότητα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΟΛΚΛΟΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΕΙΕΣ

Επέστρεψε από την περιοδεία του στην Αλβανία το ελληνικό φολκλορικό συγκρότημα, αφού έδωσε παραστάσεις σε πολλές βορειοηπειρωτικές και αλβανικές πόλεις.

Η σχετική ειδησεογραφία μας πληροφορεί, ότι παντού οι παραστάσεις αυτές είχαν επιτυχία και η προσέλευση του κοινού ήταν μεγάλη, μεγαλύτερη από την περσινή. Βέβαια, εάν δεν υπήρχαν οι περιορισμοί των αλβανικών

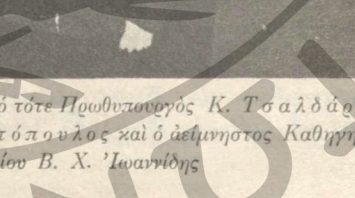
οργάνων ασφαλείας, ή προσέλευση του κοινού βορειοηπειρωτικού και αλβανικού, θα ήταν παλλαϊκή, αφού μας είναι απολύτως γνωστό πώς γίνεται ή προσέλευση του κοινού στις παραστάσεις αυτές.

Η επικρατούσα στην Αλβανία αμελεθρία του ατόμου, ο εκφοβισμός του μέχρι σημείου να αρνείται και να εκφράσει τη χαρά του ή τη

ΕΠΙΣΤΟΛΗ - ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

«Ὅς εἶναι οὓς πῶτος ἡ με-
χὴ του εἰς τὸν κόσμον τῶ Μα-
καρίου, οὗ το ἔθνικόν του ἔργον
συνεχίζεται ὑπὸ τοῦ ἀξίου Ἀρ-
χιποῦ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ
Ἀγῶνος Μακαριότατου Ἀρχιε-
πισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης
Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, συνεπι-
κουραζομένου ὑπὸ τῶν ἐκλεκτῶν
του συνεργῶν, καὶ μετὰ τὴν
βοήθειαν τοῦ Ὑψίστου θὰ ἀχθῇ
εἰς αἰῶνα πέρας.

ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΝ
ΜΟΝΟΝ ΟΤΑΝ ΟΙ ΛΛΟΙ ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ
ΝΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΗΣΟΥΝ ΩΣ ΕΘΝΗ.

Τὰ μαρτύρια τῶν Ἑλλήνων τῆς Βορείου
 πείρου εἶναι ἀπερίγραπτα καὶ πρωτοφανή
 τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅσοι
 ἠρτοῦμεν τὴν συμπαράστασιν τοῦ Πανελλή-
 νιου καὶ ὅλων τῶν λαῶν τῆς ὕψηλίου, διὰ τὴν
 κωτηρίαν τὸν δοσυχισμὸν τῶν Ἑλλήνων τῆ
 κλάσθωμενης Βορείου Ἡπείρου.

Τέλος, ὁ ὁμιλητὴς ἀνέπτυξε τὸ θέμα του μέσα σὲ ἀ-

ΣΠΥΡΟΣ ΔΑΠΕΡΓΟΛΑΣ, Κα

ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΝ
ΜΟΝΟΝ ΟΤΑΝ ΟΙ ΛΛΟΙ ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΝ
ΝΑ ΑΥΤΟΚΤΟΝΗΣΟΥΝ ΩΣ ΕΘΝΗ.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΤΑΙΜΣ» ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Ο κ. Γκέιτς γράφει ότι στην πτήση 115 της Όλυμπιακής Αεροπορίας που καλύπτει το δρομολόγιο Αθηνών — Τυράνων, λιγότερα από 12 άτομα καταλαμβάνουν το αεροσκάφος, που διαθέτει 64 θέσεις.

Ο κ. Γκέιτς γράφει ότι κατά το 1914, πριν μεταβληθούν τα σύνορα της Αλβανίας με την Ελλάδα, διαβιούσαν στη χώρα αυτή 300.000 Έλληνες.

«Από τότε που οι κομμουνιστές κατέλαβαν την εξουσία στην Αλβανία, το 1945, συνεχίζει ο ανταποκριτής, το νέο καθεστώς σφράγισε τα σύνορα και ματαίωσε ο λαός αυτός αναμένει να ανοίξουν για να συναντήσει τους συγγενείς του, που βρίσκονται από την άλλη πλευρά.

«Θα ανενέμετο ότι η πτήση

της Όλυμπιακής προς την Αλβανία, θα διευκόλυνε την μετακίνηση αυτή, αλλά στην πραγματικότητα, ελάχιστα Έλληνες έλαβαν άδεια για να επισκεφθούν την Αλβανία για προσωπικούς λόγους».

Ο ανταποκριτής των Νιού Γιόρκ Τάιμς γράφει ότι, η χρήση της αλβανικής κυβερνήσεως να χαλαρώσει την επιτήρησή της επί του λαού και ιδιαίτερα επί της ελληνικής μειονότητας, ανάγκασαν την ελληνική κυβέρνηση να περιορίσει τις συναλλαγές της με τα Τίρανα. Άγώτερος επίσημος του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών δήλωσε ότι «οι Αλβανοί θέλουν πολύ να επεκτείνουν τις σχέσεις τους μαζί μας, πέραν της παρούσης σκοπιάς, ιδιαίτερα στον εμπορικό τομέα. Από τότε που διέκοψαν τις σχέσεις

ΔΕΝ ΒΕΛΤΙΩΘΗΚΕ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

Ο ανταποκριτής των «Τάιμς» της Νέας Υόρκης στην Αθήνα, κ. Νίκολας Γκέιτς, σε ανταπόκρισή του από τα Ιωάννινα αναφέρεται στην κατάσταση που επικρατεί σήμερα στην Αλβανία ως επίσης και στις καταθλιπτικές συνθήκες διαβιώσεως των Ελλήνων εκεί.

τους με την Κίνα, έχουν αποκοπεί από τον υπόλοιπο κόσμο και χρειάζονται κάποια δίοδο για να αναπνεύσουν».

Η Ελλάδα είναι η κατεύθυνση προς την οποία θέλουν να προχωρήσουν, αλλά η πολιτική τους, ιδιαίτερα στο θέμα της ελληνικής μειονότητας, καθιστά πολιτικά δύσκολο για την κυβέρνηση της Ελλάδας να προχωρήσει στις σχέσεις, τόσο, όσο επιθυμούν οι Αλβανοί.

Κατά τους «Τάιμς», οι Αλβανοί δεν επιθυμούν να επιτρέψουν μεγαλύτερη κίνηση στα σύνορά τους με την Ελλάδα, προφανώς γιατί φοβούνται ότι μία μεγαλύτερη σχέση με τους Έλληνες θα απειλήσει τον έλεγχο που έχει η αλβανική κυβέρνηση επί του λαού της χώρας.

Μερικοί Έλληνες διπλωμάτες και πολιτικοί, πιστεύουν ότι αν η ελληνική κυβέρνηση επεκτείνει τις σχέ-

σεις της με την Αλβανία άγνο δρών, τότε με την πάροδο του χρόνου, θα χαλαρώσει η αλβανική εσωτερική πολιτική.

Επίσης πιστεύουν ότι ένα τέτοιο βήμα θα επιτρέψει στην Ελλάδα να καταστεί γέφυρα μεταξύ Τυράνων και Δύσεως, περιλαμβανομένων και των Ηνωμένων Πολιτειών.

Πάντως, μέχρι στιγμής, δεν υπάρχει οιαδήποτε επαφή μεταξύ Ουάσιγκτον και Τυράνων.

Άλλοι Έλληνες, στους οποίους περιλαμβάνονται πολλοί διπλωμάτες και επιχειρηματίες, οι οποίοι επισκέφτηκαν την Αλβανία τελευταίως, δεν βλέπουν καμιά ελπίδα ότι το αλβανικό καθεστώς θα χαλαρώσει την κυριαρχία του ή θα βελτιώσει την μετα-

χείριση που έχει σήμερα η ελληνική μειονότητα.

Οι ίδιοι αυτοί τονίζουν ότι οι Αλβανοί έχουν μακρά ιστορία αρνήσεως να υποταχθούν σε ιδεολογικές διαφορές με μία άλλη χώρα, έστω κι αν χάσουν τη μοναδική σύμμαχό τους, την Κίνα.

Ο κ. Γκέιτς καταλήγει την ανταπόκρισή του με μία δήλωση Έλληνα επιχειρηματία:

«Όταν ταξιδεύεις από τη μία αλβανική πόλη στην άλλη, βλέπεις χαράματα καθ' όλο το μήκος της οδού. Πλήρως εξοπλισμένοι άνδρες, που βρίσκονται μέσα, προβάλλουν σαν να αναμένουν τον εχθρό να εμφανισθεί οποιαδήποτε στιγμή. Στην Αλβανία νομίζουν ακόμη ότι βρίσκονται στο έτος 1948».

ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ

ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ απαγορεύονται πολλά πράγματα. Απαγορεύονται οι Αμερικανοί και οι δημοσιογράφοι. Όλοι οι Ρώσοι και οι περισσότεροι Γιουγκοσλάβοι και Κινέζοι. Απαγορεύονται, συχνά με τρόπο σκληρό, η άσκηση της θρησκείας και η οποιαδήποτε παρέκκλιση από την αυστηρά σταλινική γραμμή του κομμουνιστικού καθεστώτος.

Απαγορεύονται η γενειάδα και τα μακριά μαλλιά. Απαγορεύεται, όσο είναι δυνατόν, κάθε επαφή των κατοίκων της χώρας με τον έξω κόσμο.

Όλα αυτά μπορεί να φαίνονται κάπως άρνητικά. Αλλά υπάρχουν και καλές ειδήσεις από τη μικρή Αλβανία. Και λένε ότι η χώρα αυτή, ο έρμητης της Ευρώπης, αρχίζει να βγαίνει από το κελυφός της. Αλλά όχι πολύ. Και ίσως όχι πραγματικά.

Τους τελευταίους μήνες η Αλβανία έχει ζωηρό εμπόριο και προσαβή να βελτιώσει τις σχέσεις της με τις γειτονικές της — Ιταλία και Ελλάδα. Έχει στείλει «εξερευνητές» σε διάφορες άλλες χώρες, όπως η Αυστρία, η Ελβετία, η Γαλλία και τα σκανδιναβικά κράτη. Λέει ότι βρίσκει αυτές τις χώρες πιο «καλοπροαίρετες» από τους Αμερικανούς λόγω γάμου (που είναι εμπορευματοεισές) ή τους Ρώσους (εσοσιαλισμολογιστές) ή τους Κινέζους (ερεθισιοιστές).

Ο ηγέτης της Αλβανίας Έννερ Χότζα, γραμματέας του κομμουνιστικού κόμματος, έχει υπαινιχθεί ότι μπορεί να είναι πρόθυμος να συμφιλιωθεί ακόμη και με τη Βρετανία ή τη Δυτική Γερμανία, καπιταλιστές του χειρίστου είδους για την Αλβανία, με τους οποίους η χώρα αυτή δεν έχει καμιά σχέση από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και ύστερα.

Η Αλβανία δεν είναι διατεθειμένη να συμφιλιωθεί με τη Γιουγκοσλαβία, την κομμουνιστική εχθρά της προς βορράν. Μολοντούτο πρόσφατα υπέγραψε εμπορικά πρωτόκολλα με άλλες, πλέον «επαραδεκτές» κομμουνιστικές χώρες, όπως η Κούβα, η Βουλγαρία, η Ανατολική Γερμανία και η Βόρειος Κορέα.

Τέλος, η Αλβανία επιτρέπει την είσοδο σε κάπως περισσότερους τουρίστες. Επιδραματίζουνε πάντως να είστε προετοιμασμένοι για διακοπές στο σύστημα αποκατεψευσε συμβουλευεί βρετανικό ταξιδιωτικό έντυπο.

Αλλά δεν θα έπρεπε να δίνει κανείς πολύ μεγάλη σημασία σε όλη αυτή τη δραστηριότητα, γιατί μπορεί να μεταβληθεί εν μιά νύκτι. Η Αλβανία με τα 2,5 εκατομμύρια κατοίκους δεν είναι η χώρα που συνηθίζει να αποκτά και να διατηρεί φίλους. Απεναντίας, είναι ίσως η πιο άφιλη χώρα του κόσμου.

Σε πρόσφατη ανόρευσή του απευθυνόμενη τόσο στην Κίνα όσο και στην Αλβανία, ο Χότζας, ο οποίος οδήγησε τους κομμουνιστές στην εξουσία μετά την αποχώρηση των Γερμανών το 1944, είπε: — Προσέξτε μην κάνετε τον αλβανικό λαό να θυμώσει. Οι Αλβανοί έχουν υπομονή, αλλά όταν θυμώσουν, αρκεί μία σπινθή για να γίνει φλόγα.

Πράγματι, Η τελευταία έκρηξη του θυμού της Αλβανίας σημειώθηκε πέρυσι το καλοκαίρι, όταν η Κίνα, ύστερα από μακρά και οξεία πολιτική και ιδεολογική διέ-

Η Αλβανία άρχίζει να βγαίνει από το κέλυφός της

νεση, διέκοψε κάθε βοήθεια προς τη χώρα του Χότζα. Η Κίνηση κόστισε ακριβά στην Αλβανία. Από τις αρχές της περασμένης δεκαετίας η Κίνα ήταν ο κυριότερος εμπορικός εταίρος της (τα τελευταία χρόνια της αναλογούσε πάνω από το μισό εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας) και η σημαντικότερη φίλη της. Υπολογίζεται ότι η Κίνα είχε καταλάβει την Αλβανία με βοήθεια ύψους 900 εκατομμυρίων στερλινών, είχε εκπαιδεύσει χιλιάδες Αλβανούς στο Πεκίνο και είχε προσφέρει στην Αλβανία βασικό στρατιωτικό εξοπλισμό.

Η Κίνα και η Αλβανία εξακολουθούν να έχουν διπλωματικές σχέσεις, που η Αλβανία δεν έχει

η Γιουγκοσλαβία. Η Αλβανία τα χάλασε μαζί της το 1948.

Ακόμη παλιότερα υπήρξαν κάπου 500 χρόνια τουρκικής κατοχής, μερικοί αιώνες οσλαβικής κυριαρχίας και μακρές περιόδους υπό το Βυζάντιο και τη Ρώμη. Η αυτοκυβέρνηση ήρθε για την Αλβανία με τον αιώνα μας, συμπεριλαμβανομένης και της σύστασης και άτυχης βασιλείας του Ζόγου Α'.

Η ρήξη με την Κίνα ανάγκασε την Αλβανία να αναζητήσει καινούργιους εμπορικούς εταίρους. Η χώρα εξαγεί πετρέλαιο και είναι ο τέταρτος στον κόσμο παραγωγός μεταλλεύματος χρωμίου, αλλά παρουσιάζει εκ παραδόσεως μεγάλο έλλειμμα στο εμπορικό της

τομωρίων στερλινών. Πρόσφατα, ο υπουργός εξωτερικού εμπορίου της Ιταλίας πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στην Αλβανία, την πρώτη από την πτώση του Μουσολίνι, όταν οι Ιταλοί που κατείχαν τη χώρα την εγκατέλειψαν, για να τους αντικαταστήσουν άμεσως οι Γερμανοί.

Αλλά οι περισσότεροι Δυτικοί παρατηρητές δεν περιμένουν ότι οι εμπορικές αυτές σχέσεις θα αναπτυχθούν πολύ, κυρίως λόγω της ιδεολογικής άκαμψίας του Χότζα και των συν αυτών.

Οι πάγοι δεν φαίνεται ότι θα λιώσουν όσο ο Χότζα 70 χρονών, βρίσκεται στη σκηνή. Αλλά ορισμένοι παρατηρητές πιστεύουν ότι μόλις ο Χότζα και η ομάδα του ψάσουν να υπάρχουν, η Αλβανία θα επανέλθει στους κόλπους της ΕΕΣΔ, η οποία, από την εποχή της ρήξεως της χώρας με την Κίνα, ερωτοτροπεί με τους Αλβανούς μέσω των ραδιοφωνικών εκπομπών της.

Για την ώρα πάντως η Αλβανία παραμένει κάτι ξεχωριστό: μία όμορφη, φτωχή χώρα που ο λαός της είναι δεμένος από τον φόβο του για έναν κόσμο που δεν τον καταλαβαίνει.

Ο Άντον Λογκορέτσι, που έφυγε από την πατρίδα του την Αλβανία πριν από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και που επί σειράν ετών την αναλύει και τη σχολιάζει ως Βρετανός δημοσιογράφος, λέει:

— Οι Αλβανοί έχουν γίνει θύματα της ίδιας τους της νοσταλγίας πολιορκουμένων. Είναι τρομοκρατημένοι με τον έξω κόσμο. Ο φόβος συνέχει τη χώρα.

Και το Στέππ Νηπαρτμεντ παρατηρούσε πέρυσι σε έκθεσή του: «Η Αλβανία είναι η αυστηρότερα ελεγχόμενη κοινωνία της Ευρώπης». Η έκθεση λέει ακόμη ότι η αστυνομία και οι δυνάμεις ασφαλείας της Αλβανίας είναι οι μεγαλύτερες της Ευρώπης και αναλογία με τον πληθυσμό της.

Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε πρόσφατα ότι είναι πιθανόν να συμβαίνουν στην Αλβανία σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ανεφερε τις περιπτώσεις τριών ρωμαιοκαθολικών επισκόπων ο οποίοι, εσά μέρα της δεκαετίας μας, εξαφανίστηκαν αφού είχαν τελέσει ιδιωτικές θρησκευτικές τελετές. Μολοντι η άσκηση της θρησκείας αποθαρρύνεται σε όλες τις κομμουνιστικές χώρες, η γραμμή της Αλβανίας σ' αυτό το θέμα είναι σκληρότερη από των περισσότερων.

Το 1976 ο Χότζα ανακήρυξε τη χώρα του το πρώτο αθεϊστικό κράτος και άμεσως δόθηκε να καταστρέφει τις εκκλησίες και να φυλακίζει ή να εκτελεί τους θρησκευτικούς ηγέτες.

Υπάρχει ωστόσο και κάποια φωτεινότερη πλευρά στην κομμουνιστική διακυβέρνηση. Όταν ο Χότζα ανέλαβε την εξουσία, μόνο το 20% του πληθυσμού ήξερε γράμματα. Σήμερα, κατά τις εκτιμήσεις των Δυτικών παρατηρητών, ξέρουν γράμματα το 70%, όπου περιλαμβάνονται, φαίνεται, όλοι οι ενήλικοι κάτω των 40 ετών. Η Ιατρική περίθαλψη έχει επίσης βελτιωθεί εξαιρετικά (με τη βοήθεια ξεχασμένων τώρα φίλων: νοσοκομείο που άνοιξε πρόσφατα στα Τίρανα περιλαμβάνει και τμήμα δελονισμού).

Το καθεστώς έχει κάνει μεγάλα δμήματα για τη μετατροπή της οικονομίας από αγροτική που ήταν κατά το μεγαλύτερο μέρος της σε περισσότερο διομηχανική. Σε όλη τη χώρα έχουν γίνει έργα παραγωγής ηλεκτρισμού, τηλεπικοινωνιών, σιδηροδρομικού δικτύου και αυτοκινητοδρόμου.

Παρ' όλα αυτά η Αλβανία παραμένει από πολλές απόψεις αυτή που ήταν το 1944: η φτωχότερη χώρα της Ευρώπης, δύσκολος όρεινός τόπος, όπου ο μισός και πλέον πληθυσμός εργάζεται στη γεωργία, πασχίζοντας να κερδίσει την απλή ζωή του από το άγονο και εχθρικό έδαφος. Ακόμη και οι αυτοκινητοδρόμοι της Αλβανίας θυμίζουν παλιούς καιρούς: είναι κυρίως για περπάτημα. Τα μόνα αυτοκίνητα είναι των επίσημων, και στα Τίρανα, λέει πρόσφατος επισκέπτης, φαίνονται σαν να ζήτουν συγγνώμη ανάμεσα στους πεζούς, στα υποζύγια και στα ποδήλατα που γεμίζουν τους δρόμους.

Μερικά πράγματα από την ιστορική κληρονομιά της Αλβανίας είναι απολύτως κατανοητά. Το τραχύ εδαφός της απομόνωσε ανέκαθεν τους ανθρώπους της, και μεταξύ τους και από τον έξω κόσμο. Και όλα αυτά τα χρόνια κατοχής κάνουν τους σημερινούς ηγέτες της Αλβανίας κάπως πιο εύαρεστοι: είναι ολοκληρωτιστές αλλά είναι Αλβανοί ολοκληρωτιστές.

Οι ανάμνησεις από τον βασιλιά Ζόγου σβήνουν, πράγμα διόλου εκπληκτικό. Ο Αχμέτ Ζόγου ήταν σκληροτράχηλος πολιτικός και το 1928 αυτοαναγορεύθηκε από πρόεδρος βασιλιάς των Αλβανών. Έφυγε από τη χώρα του το 1931, όταν την κατέλαβε ο Μουσολίνι, και πέθανε το 1961.

Η βασίλισσα Γεραλδίνη Ζέι, όπως ζει και ο γιος και κληρονόμος του Ζόγου, ο πανύψηλος πρίγκιπας — και τώρα βασιλιάς — Λέκα. Λέγεται ότι ο Λέκα έχει ζήσει μόνο δυό ημέρες έλεος κι ολες στην Αλβανία, αλλά παρ' όλα αυτά είναι αποφασισμένος να αποκαταστήσει τη μοναρχία.

Ο βασιλικός κληρονόμος της Αλβανίας ηγείται κάποιων οργανώσεων που ονομάζεται «Εθνικό Συμβούλιο για την Απελευθέρωση της Αλβανίας. Πρόσφατα απέλαθηκε από την Ισπανία, επειδή, λέγεται, διαπράττει εκεί ένα μικρό όπλοσάσιο. Τελευταία εθεάθη στη Ρωσία να προετοιμάζει άμεση εισβολή αντάρτων στην Αλβανία από τη νότιο Αφρική.

ERIC MORGENTHAUER